

Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego

DSW-WSS.055.6.2025.MKZ
Warszawa, 31 grudnia 2025 r.

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Odpowiedź na interpelację nr 14036

Szanowny Panie Marszałku,

składam na Pana ręce odpowiedź na interpelację Posłów na Sejm RP, Pana Tomasza Piotra Nowaka oraz Pana Krzysztofa Gadowskiego w sprawie wsparcia stypendialnego dla seniorów chcących ponownie podjąć studia.

Szanowni Panowie Posłowie,

odnosząc się do przedstawionych w interpelacji pytań w sprawie stworzenia oraz rozszerzenia systemu wsparcia stypendialnego dla osób starszych pragnących ponownie podjąć studia w szkołach wyższych, przekazuję poniższe wyjaśnienia.

1. Czy Ministerstwo rozważy opracowanie dedykowanego programu stypendialnego dla seniorów podejmujących lub wznawiających studia wyższe?

W ramach programów ustanowionych przez Ministra nie przewiduje się wprowadzenia dedykowanego programu stypendialnego dla seniorów podejmujących lub wznawiających studia wyższe. Programy ministra dotyczą m.in. prowadzenia badań naukowych czy upowszechniania nauki.

Podmioty uprawnione do aplikowania w programach ministra, m.in. uczelnie, instytuty czy jednostki organizacyjne działające na rzecz upowszechniania nauki mogą składać wnioski związane z tematyką senioralną w ramach programów Ministra, np. w ramach programu Społeczna odpowiedzialność nauki III, którego przedmiotem jest m.in. wsparcie podmiotów systemu szkolnictwa wyższego i nauki oraz innych jednostek organizacyjnych działających na rzecz upowszechniania nauki w realizacji projektów mających na celu popularyzację nauki przez upowszechnianie w sposób zrozumiały i przystępny dla społeczeństwa wyników badań naukowych i prac rozwojowych.

Należy wskazać, że programy te nie dotyczą stypendiów.

Jednocześnie należy zauważyć, że w obszarze szkolnictwa wyższego finansowe wspieranie kształcenia studentów realizowane jest przede wszystkim poprzez system bezzwrotnych świadczeń dla studentów przyznawanych przez uczelnie w formie stypendium socjalnego, stypendium rektora, stypendium dla osób niepełnosprawnych oraz zapomogi, ze środków przekazanych na ten cel z budżetu państwa.

Prawo studentów do świadczeń ma charakter powszechny, co oznacza że przysługuje studentom wszystkich uczelni zarówno publicznych, jak i niepublicznych, studiujących w formie stacjonarnej i niestacjonarnej, niezależnie od wieku oraz według takich samych kryteriów.

Należy podkreślić, że podstawowym celem systemu bezzwrotnych świadczeń dla studentów, zdefiniowanym w art. 70 ust. 4 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, jest zapewnienie powszechnego i równego dostępu do wykształcenia wyższego. Zatem osoby w wieku senioralnym pragnące zdobyć wyższe wykształcenie mogą ubiegać się o stypendia i zapomogę dla studentów, zgodnie z zasadą równości podmiotów wobec prawa.

Przyznawane przez uczelnie świadczenia dla studentów są finansowane ze środków publicznych, a ich dystrybucja odbywa się na zasadach jednakowych dla wszystkich studentów oraz na podstawie przejrzystych i weryfikowalnych kryteriów, które zagwarantują, iż środki trafią do osób potrzebujących wsparcia.

2. Czy prowadzone są analizy dotyczące skali potrzeb oraz barier, jakie napotykają seniorzy chcący studiować?

Za prowadzenie polityki senioralnej w Polsce odpowiada przede wszystkim Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, z silnym wsparciem eksperckim i samorządowym. Organem doradczym jest Rada do spraw Polityki Senioralnej, wspierająca tworzenie rozwiązań dla starzejącego się społeczeństwa. W związku z powyższym w sprawie analiz i oceny sytuacji społecznej w zakresie polityki senioralnej należy zwrócić się do KPRM.

Jednocześnie działania na rzecz osób starszych prowadzone są również przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, które wdraża działania mające na celu stworzenie seniorom warunków do aktywnego i satysfakcjonującego życia po zakończeniu aktywności zawodowej.

3. Czy w ramach polityki edukacyjnej rządu planowane jest wsparcie uczelni w rozwijaniu oferty dla osób starszych, w tym studiów podyplomowych i kierunków przekwalifikujących?

Uczelnie są autonomiczne we wszystkich obszarach swojego działania; gwarantuje im to Konstytucja RP w art. 70 ust. 5 oraz zastrzega ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. – *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2024 r. poz. 1571, z późn. zm.), dalej: „ustawa PSWN”. Podstawą systemu szkolnictwa wyższego i nauki jest wolność nauczania, twórczości artystycznej, badań naukowych i ogłaszania ich wyników oraz autonomia uczelni. Do podstawowych zadań uczelni, zgodnie z art. 11 ust. 1 ustawy PSWN, należy m.in. prowadzenie kształcenia na studiach i studiach podyplomowych lub innych form kształcenia (np. kursy, warsztaty, szkolenia), a także upowszechnianie i pomnażanie osiągnięć nauki i kultury oraz działanie na rzecz społeczności lokalnych i regionalnych.

Jednym z autonomicznych uprawnień uczelni jest prawo do kształtowania oferty edukacyjnej oraz warunków przyjęć na studia (wyższe – pierwszego stopnia, drugiego

stopnia, jednolite studia magisterskie) i studia podyplomowe, na zasadach i w granicach określonych w ustawie PSWN.

W związku z tym decyzje o uruchomieniu studiów na podstawie posiadanych uprawnień czy studiów podyplomowych w określonym zakresie, uczelnie podejmują samodzielnie, mając na względzie swoje strategie działania oraz potrzeby otoczenia społeczno-gospodarczego. Należy zaznaczyć, że obowiązujące przepisy nie dają podstaw do ingerowania przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w decyzje uczelni związane z proponowaną ofertą kształcenia. Uczelnie we własnym zakresie udostępniają (rozpowszechniają) swoją ofertę edukacyjną dotyczącą studiów, studiów podyplomowych czy innych form kształcenia – na swojej stronie internetowej, w mediach społecznościowych, środkach masowego przekazu itp. MNiSW uruchomił portal informacyjny studia.gov.pl – umożliwiający zapoznanie się z ofertą edukacyjną uczelni dotyczącą studiów w całej Polsce, w tym szczegółów rekrutacji na wybrane kierunki studiów, z którego mogą korzystać wszyscy kandydaci na studia. Ponadto wykaz kierunków studiów prowadzonych przez uczelnie jest dostępny w Systemie RAD-on, pod adresem:

<https://radon.nauka.gov.pl/dane/studia-prowadzone-na-okreslonym-kierunku>.

Przepisy ustawy PSWN określają ogólne warunki przyjmowania na studia i studia podyplomowe, gwarantując równy dostęp do kształcenia dla każdego. W związku z tym szczegółowe warunki przyjęć, należą do autonomicznej decyzji każdej uczelni. Uczelnie mają obowiązek ustalania takich zasad przyjęć, aby wszyscy kandydaci mieli równe szanse, a jedynym kryterium wstępu na studia czy studia podyplomowe była ocena wiedzy i umiejętności kandydata.

Zgodnie z przepisami ustawy PSWN uczelnie samodzielnie ustalają warunki, tryb oraz terminy rozpoczęcia i zakończenia rekrutacji na studia oraz sposób jej przeprowadzenia; uchwała senatu uczelni w sprawie warunków rekrutacji jest udostępniana nie później niż do dnia 30 czerwca roku poprzedzającego rok akademicki, w którym ma się odbyć rekrutacja, a w przypadku utworzenia uczelni lub studiów na określonym kierunku, poziomie i profilu – niezwłocznie.

Zgodnie z art. 70 ustawy PSWN – podstawą przyjęcia na studia pierwszego stopnia lub jednolite studia magisterskie są wyniki egzaminu maturalnego/egzaminu dojrzałości (potwierdzone świadectwem dojrzałości), ewentualnie wraz z wynikami egzaminu (egzaminów) zawodowych/potwierdzających kwalifikacje w zawodzie (bądź też wyniki egzaminu zagranicznego lub wyników kształcenia – potwierdzonych świadectwem, dyplomem lub innym dokumentem – równorzędnymi polskiemu świadectwu dojrzałości, wskazanymi w art. 69 ust. 2 pkt 4-7 ustawy PSWN). Uczelnia może przeprowadzić dodatkowo egzaminy wstępne, ale tylko w przypadku konieczności sprawdzenia uzdolnień artystycznych, sprawności fizycznej lub szczególnych predyspozycji do podejmowania studiów niesprawdzanych w trybie egzaminu maturalnego, egzaminu zawodowego albo egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie. Natomiast warunkiem ubiegania się o przyjęcie na studia drugiego stopnia jest posiadanie dyplomu ukończenia studiów (art. 69 ust. 3 ustawy PSWN).

Należy dodać, że uczelnie mają możliwość przyjęcia na studia nie tylko w drodze rekrutacji, ale także przez potwierdzanie efektów uczenia się. Jest to szczególny tryb przyjęć na studia, którego warunki określono w art. 71 ustawy PSWN. Został wprowadzony do przepisów o szkolnictwie wyższym i nauce w celu wyjścia naprzeciw potrzebom uczenia się przez całe

życie i ułatwieniu osobom dojrzałym i posiadającym doświadczenie zawodowe dostępu do studiów. W zależności od poziomu studiów – oprócz kwalifikacji niezbędnych do podjęcia danych studiów potwierdzonych świadectwem dojrzałości lub dyplomem ukończenia studiów, kandydat na te studia musi udokumentować także odpowiednie doświadczenie zawodowe. W wyniku potwierdzenia efektów uczenia się można zaliczyć nie więcej niż 50% punktów ECTS przypisanych do zajęć objętych programem studiów. Osoby przyjęte na studia w tym trybie nie muszą zatem uczestniczyć we wszystkich zajęciach przewidzianych w programie studiów, co może w konsekwencji prowadzić do skrócenia okresu odbywania studiów.

Natomiast uczestnikiem studiów podyplomowych, zgodnie art. 160 ust. 3 ustawy PSWN, może być osoba, która posiadana dyplom ukończenia studiów co najmniej pierwszego stopnia.

Dodatkowo należy wskazać, że kształcenie dedykowane ściśle osobom starszym, z uwagi na jego szczególne funkcje i cele, uczelnie mogą i realizują w innych formach organizacyjno-prawnych niż studia czy studia podyplomowe – mogą to być zatem np. kursy, warsztaty, szkolenia. Działania uczelni wpisują się w szczególną misję związaną z propagowaniem wiedzy i dostępnością kształcenia dla ludzi w różnym wieku i o różnych potrzebach edukacyjnych, w tym aktywizacją społeczną, kulturalną i zawodową osób starszych oraz zapobieganiem ich wykluczeniu społecznemu. Najbardziej rozpoznawalną formułą kształcenia osób starszych są tzw. uniwersytety trzeciego wieku (UTW), powstające często jako wynik inicjatyw społeczności lokalnych. Ich działalność nie jest regulowana przepisami ustawy PSWN. UTW mają różnych organizatorów, strukturę, tematykę i formy zajęć. Łączą je adresaci działalności i główna idea, tj. umożliwienie kształcenia, aktywności intelektualnej i społecznej osobom, które zakończyły już okres intensywnej działalności zawodowej. UTW funkcjonują często w uczelniach, które obejmują je patronatem, a także dają możliwość korzystania z infrastruktury uczelni lub wsparcie finansowe. UTW najczęściej mają formę stowarzyszenia, ale mogą także działać np. jako jednostki organizacyjne uczelni realizujące zadania dydaktyczne, utworzone w trybie wynikającym ze statutu uczelni. Należy odnotować także, że uczelnie prowadzą wykłady otwarte z różnych dziedzin jako formę popularyzacji wiedzy, z których może korzystać każdy zainteresowany. Wiele uczelni w swojej ofercie edukacyjnej ma również cykliczne spotkania – tzw. uniwersytet otwarty. Tego typu zajęcia (wykłady, ćwiczenia, warsztaty, laboratoria) skierowane są do chętnych osób niezależnie od wieku i wykształcenia. Pozwalają nie tylko na zdobycie nowej wiedzy i umiejętności, czy podniesienie kompetencji zawodowych, ale także na rozwijanie zainteresowań, możliwość podjęcia dyskusji z autorytetami naukowymi, a jednocześnie spotkania innych pasjonatów i osób o podobnych zainteresowaniach.

4. Czy brane jest pod uwagę stworzenie ogólnopolskiego programu informacyjnego promującego możliwość podjęcia studiów przez osoby w wieku emerytalnym?

W polskim systemie szkolnictwa wyższego dostęp do studiów, w tym także do bezpłatnego kształcenia w uczelniach publicznych, ma charakter powszechny. Obowiązujące przepisy zobowiązują uczelnie do ustalania takich zasad przyjęć na studia, aby wszyscy kandydaci mieli równe szanse i traktowani byli jednakowo na każdym etapie rekrutacji. Brak jest podstaw do ingerowania przez organ administracji w decyzje uczelni związane z proponowaną ofertą kształcenia. Uczelnie są autonomiczne na zasadach określonych w ustawie i we własnym zakresie rozpowszechnia swoją ofertę edukacyjną dotyczącą studiów, studiów podyplomowych czy innych form kształcenia.

Z wyrazami szacunku

Z upoważnienia
Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Maria Mrówczyńska
Podsekretarz Stanu
/ – podpisano cyfrowo/

Do wiadomości:
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów.